

Mobiliteitsbrief

Actuele informatie bij de mobiliteitsconvenants
5e jaargang - mei 2003 - verschijnt maandelijks - behalve in juli en augustus

Voetgangers

De Vlaamse overheid wil meer respect en aandacht voor de voetganger. Het nieuwe Vademecum Voetgangersvoorzieningen is daar het bewijs van. In dit nummer tonen we ook twee praktijkvoorbeelden. Er zijn immers steden en gemeenten die al jaren werk maken van een goed voetgangersbeleid. Verder stelt een vernieuwde Voetgangersbeweging zich voor. Ze richtte onder andere het 'Steunpunt Straten' op, dat een kenniscentrum moet worden over de voetganger voor alle overheden.

Vademecum Voetgangersvoorzieningen

Binnenkort brengt de Vlaamse overheid het Vademecum Voetgangersvoorzieningen uit. Het handboek is een leidraad bij het (her)inrichten van voorzieningen voor voetgangers.

Waarom is het Vademecum Voetgangersvoorzieningen belangrijk?

Armand Rouffaert: "De Vlaamse overheid wil waken over de veiligheid en het comfort van alle weggebruikers. Ontwerpers en wegbeheerders zijn meestal opgeleid en ervaren in voorzieningen voor het gemotoriseerde verkeer. Voetgangersvoorzieningen worden daarentegen nog vaak stiefmoederlijk behandeld. In extreme gevallen wordt er van uitgegaan dat voetgangers als het moet ook gebruik kunnen maken van de berm en de verhardingen die zijn aangelegd voor auto's en fietsers. Maar volwaardige voetgangersvoorzieningen zijn veel meer dan alleen maar voetpaden: bij elk ontwerp en bij het ontwerp van elk wegonderdeel moet ook specifiek aan de voetgangers gedacht worden. Al van bij het concept van de (her)inrichting van een wegvak rekening houden met de voetganger is dan ook één van de uitgangspunten in het Vademecum Voetgangersvoorzieningen."

Armand Rouffaert (voorzitter werkgroep Vademecum Voetgangersvoorzieningen):
"Bij elk ontwerp en bij elke uitvoering moet ook specifiek aan de voetgangers gedacht worden."

Hoe kan het nieuwe vademecum bijdragen tot een veiliger verkeer?

Armand Rouffaert: "Het vademecum bespreekt verschillende aspecten van het voetgangersverkeer en de voorzieningen voor de voetgangers. Voetpaden moeten breedtes hebben die aangepast zijn aan de aard van en het aantal voetgangers. Allerhande voorzieningen zoals signalisatie en straatmeubilair verdienen een plaats op dit voetpad, maar een optimale inplanting kan voor een voetganger het verschil uitmaken. De voetpaden moeten aangelegd worden met degelijke ver-

hardingsmaterialen die milieuvriendelijk en economisch te onderhouden zijn, en die na enkele jaren en het leggen van enkele kabels en leidingen nog altijd comfortabel zijn. Oversteekplaatsen zijn cruciale schakels voor de veiligheid van een voetganger. Zeker op kruispunten moeten voetgangersvoorzieningen en voorzieningen voor autoverkeer (voorrang van rechts, al of niet voorrangsweg, verkeerslichten of rotonde) op elkaar afgestemd worden. De voorzieningen van alle oversteken moeten aangepast zijn aan de wegcategorie, de rijsnelheid en de intensiteit van het autoverkeer."

Wat is de relatie met de andere mobiliteitspublicaties van de Vlaamse overheid?

Armand Rouffaert: "Het Vademecum Voetgangersvoorzieningen is een vervolg op het al verschenen 'Vademecum Fietsvoorzieningen' en 'Naar een integraal toegankelijk openbaar domein'. Daarin worden maatregelen voor fietsers en voor mindervaliden besproken. Samen met het nieuwe Vademecum Voetgangersvoorzieningen zijn deze drie handboeken een invulling van het basiswerk 'Verkeersvoorzieningen in bebouwde omgeving'. In dat basiswerk staan de algemene regels voor de inrichting van het openbaar domein. Deze documenten zouden op geen enkel bureau van een ontwerper, wegbeheerder of uitvoerder mogen ontbreken. Het moeten werkinstrumenten zijn die vaak worden geraadpleegd om specifieke problemen aan te pakken."

Zie ook p. 2.

Het Vademecum Voetgangersvoorzieningen is interessant voor alle wegbeheerders, ontwerpers en uitvoerders. In de loop van juni wordt gratis een exemplaar gestuurd naar alle Vlaamse gemeentebesturen, wegbeheerders, politiezones en openbare bibliotheken. De publicatie is ook beschikbaar op internet op <http://mobiliteit.vlaanderen.be>.

Meer info: Paul Boterbergh, Administratie Wegen en Verkeer, afdeling Verkeerskunde, Koning Albert II-laan 20 bus 4, 1000 Brussel (tel.: 02-553 78 43 - e-mail: pauljm.boterbergh@lin.vlaanderen.be). Extra exemplaren: Freddy De Sutter, zie adres hierboven (tel.: 02-553 78 33 - fax: 02-553 78 05 - e-mail: freddy.desutter@lin.vlaanderen.be).

Inhoud Vademecum

Wat vindt u in het Vademecum Voetgangersvoorzieningen? Hieronder een kort overzicht.

- **Beleid:** het belang van een voetgangervriendelijk beleid voor elk beleidsniveau (Vlaams, provinciaal en gemeentelijk) en voor verschillende aspecten (mobiliteit, ruimtelijke ordening, recreatie, educatie, sensibilisatie).
- **Voetgangersroutes:** de basisuitgangspunten voor voetgangersroutes en meer uitleg over de netwerken en voetgangersgebieden. In het verlengde daarvan gaat ook aandacht naar de hiërarchie van voetgangersgebieden en de categorisering van de voetgangersroutes.
- **Juridische aspecten:** definities van voetgangersvoorzieningen volgens het verkeersreglement en meer over het statuut en de aanleg van trage wegen.
- **Ontwerprichtlijnen:** richtlijnen voor maatvoering en afscherming, materiaal- en kleurgebruik, verlichting van voetgangersvoorzieningen, voetgangersoversteekplaatsen (onder meer op kruispunten), hellingen in voetgangersroutes en voetgangers aan haltes voor openbaar vervoer.
- **Signalisatie en reglementering:** richtlijnen voor verkeerslichten, verkeersborden, wegmarkeringen, gedragsregels voor voetgangers en bestuurders, signalisatie voor voetgangers bij wegenwerken, tijdelijke bewegwijzering en signalisatie van trage wegen.
- **Onderhoud:** inspectie en herstellingen, onderhoud van de wegkant, het verwijderen van vegetatie op de verhardingen, zwerfvuil, winterdienst en aanbevelingen voor het behoud van trage wegen.

Een voetganger met een paar tassen of een geopende paraplu heeft een minimale breedte nodig van 0.8 m.

Op een ondergeschikte weg met een maximumsnelheid van meer dan 50 km/uur is een vluchtheuvel een rustpunt voor de overstekende voetganger.

Voetgangersgebied Gent

Gent heeft het grootste voetgangersgebied van België, het is 35 hectare groot. Voetgangers hebben er absolute voorrang. Voor mindervaliden zijn er speciale voorzieningen, zoals geleidlijnen en verlaagde boordstenen.

Peter Vansevenant: "Het voetgangersgebied is nu ruim 5 jaar geleden ingevoerd. In het begin waren er heftige discussies over het gebied en de verkeerscirculatie errond. Vandaag zijn er nog weinig negatieve stemmen te horen. Bezoekers waarderen het voetgangersgebied heel erg. Het toerisme zit in Gent ook duidelijk in de lift en de herwaardering van het centrum speelt een belangrijke rol in de toeristische boom. Het voetgangersgebied in het historische stadshart is uiteraard een onderdeel van die herwaardering."

Peter Vansevenant
(Dienst Mobiliteit, Gent):

"Voetgangers verdienen hun plaats in het mobiliteitsbeleid."

Na 2000

In 2000 kreeg Gent de Erewimpel van de Voetgangersbeweging.

Maar ook daarna heeft de stad Gent het voetgangervriendelijk beleid doorgetrokken. Zo wil Gent in alle woongebieden een zone-30 invoeren. In veel woongebieden is dat al gerealiseerd. Daarnaast is er nog het 'Urgentieplan Verkeersveiligheid'. In dat project wil de stad een groot aantal gevaarlijke kruispunten en straatsecties toetsen op veiligheid voor de zwakke weggebruiker en er een snelle oplossing voor vinden. Op verschillende plaatsen is men ook bezig met het aanleggen van snelheidsremmers en rotondes, en er loopt een proefproject met Intelligente Snelheidsaanpassing (ISA). Ook een aantal grote openbaarvervoerknoppunten worden op dit moment aangepast ten voordele van mindervaliden.

Peter Vansevenant: "Voetgangers hebben een belangrijke plaats in ons mobiliteitsbeleid. Iedereen is immers voetganger, en zeker in het stadscentrum wordt veel te voet gegaan. Uit het onderzoek Verplaatsingsgedrag blijkt dat 22 % van de verplaatsingen van de inwoners van het gebied met postcode 9000 te voet worden afgelegd."

Meer info: www.gent.be (klik op 'verkeer')

Het voetgangersgebied in Gent wordt afgebakend met borden.

Autoluw centrum Oostende

Dit jaar kreeg Oostende op 10 mei de 8ste Erewimpel van de Voetgangersbeweging. De prijs is een erkenning voor het voetgangersvriendelijk beleid dat de stad de afgelopen jaren heeft gevoerd.

De laatste jaren heeft Oostende resoluut de kaart getrokken van de zwakke weggebruiker en het openbaar vervoer.

Verskillende parkeerpleinen en straten werden autoluw gemaakt en omgevormd tot aangename verblijfsgebieden. Er werd zo veel mogelijk rekening gehouden met rolstoelgebruikers en er zijn speciale voorzieningen voor blinden en slechtzienden. Op de foto's hieronder ziet u een aantal heringerichte pleinen en straten in Oostende waar duidelijk rekening werd gehouden met de voetgangers.

Stad Oostende

Het Marie-Joséplein werd afgesloten voor autoverkeer en heringericht ten voordele van voetgangers en openbaar vervoer. Het plein is nu een ideale op- en afstapplaats voor bezoekers van het centrum.

Stad Oostende

In de heraanlegde Vindictivelaan liggen ruime fiets- en voetpaden. Om de doorstroming van het openbaar vervoer te garanderen, is er een vrije busbaan. De ruimte voor fietser, voetganger en bus kwam er door de ruimte voor het autoverkeer terug te dringen.

Stad Oostende

Het stationsplein is van een parkeerplein omgevormd tot een 'echt' plein met groen en zitgelegenheid, vrij toegankelijk voor voetgangers.

Stad Oostende

In het station zijn er geleidlijnen voor blinden en slechtzienden.

Stad Oostende

Op het Vissersplein (vroeger een parkeerplein) werd een ondergrondse parking aangelegd. Het plein is nu een aangename voetgangerszone.

Stad Oostende

Op de visserskaai die naar het Vissersplein leidt, zijn brede voetpaden en een fietssuggestiestrook aangelegd.

De Voetgangersbeweging

Meer en meer positioneert de Voetgangersbeweging zich als steunpunt en adviesorgaan in het belang van de voetganger.

Wat is de 'Voetgangersbeweging'?

Tom Dhollander: "De Voetgangersbeweging ontstond 20 jaar geleden als kleine drukingsgroep. We zijn nu uitgegroeid tot een vzw en worden erkend als een belangenvereniging en een adviesorgaan. We hebben een nieuwe start genomen. Uiterlijk laat zich dat zien in een nieuw logo, een vernieuwde site en de nadrukkelijke aanwezigheid op het terrein."

Tom Dhollander (afgevaardigd beheerder Voetgangersbeweging vzw):
"Met het nieuwe vademecum zijn er eindelijk uniforme richtlijnen voor voetgangersvoorzieningen. Het lokale beleid moet nu nog volgen."

Wat houdt die vernieuwing in?

"In de Week van de Zachte Weggebruiker hebben we twee nieuwe initiatieven gelanceerd: het 'Steunpunt Straten' en 'Kom op Straat'. Daarmee willen we de Voetgangersbeweging meer bekendheid geven en dieper wortelen. Het steunpunt moet een kenniscentrum over voetgangers worden, ook voor de overheden. We willen immers niet alleen reageren op bestaande situaties, maar ook constructief samenwerken met de overheid. Op dit moment werken we al mee om de 800 zwarte punten aan te pakken. Ook voor de samenstelling van het Vademecum Voetgangersvoorzieningen werd een beroep gedaan op onze expertise. Binnenkort zullen we ook de lokale processen kunnen opvolgen."

Wat is volgens u het belang van het nieuwe Vademecum Voetgangersvoorzieningen?

Tom Dhollander: "Het Vademecum Voetgangersvoorzieningen zal meer en betere kennis verspreiden over de inrichting van het openbaar domein voor voetgangers. Er worden uniforme richtlijnen in gegeven voor voetgangersvoorzieningen, zowel voor infrastructuur als voor mentaliteit. We willen immers meer dan 'een goed voetpad'. We willen een nieuwe ruimte creëren waarin de voetganger graag komt. Een belangrijke doelstelling van het vademecum is voor mij het terugwinnen van woongebieden (straten) voor bewoners en voetgangers en het tegengaan van de 'mobiliteitsverdringing' van senioren, mindervaliden en kinderen."

"Dankzij het vademecum zullen we kunnen komen tot een structureel voetgangersbeleid. Het echte werk moet natuurlijk nog beginnen. Dat Vlaamse beleid moet nog doorsijpelen naar het lokale beleidsniveau. Op termijn zal een structureel beleid vanzelf zorgen voor een betere herkenbaarheid van een grotere veiligheid voor de voetganger."

Meer info: Voetgangersbeweging vzw -
Tom Dhollander - Gasthuisstraat 45 a, 3200 Aarschot -
tel. en fax 016-69 46 06 -
tom.dhollander@voetgangersbeweging.be -
www.voetgangersbeweging.be (vernieuwde site).

Kom op straat

Op een deelsite van de Voetgangersbeweging vindt u 'Vlaanderen bereikbaar', een Vlaamse bereikbaarheids- en toegankelijkheidsdatabank. Ze zal op termijn een overzicht geven van de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van alle Vlaamse openbare en private attractiepolen op gebied van openbaar vervoer en fiets- en wandelwegen. Er is ook specifieke informatie voor personen met een handicap. De databank 'Vlaanderen bereikbaar' kadert in de campagne 'Kom op straat'. Met deze campagne wil de Voetgangersbeweging alle voetgangers samenbrengen om efficiënter te ijveren voor een beter voetgangersklimaat in de straten.

www.komopstraat.be (klik op Vlaanderen bereikbaar). Elke gemeente zal haar eigen informatie rechtstreeks op de site kunnen aanpassen. In de tweede helft van mei stuurde de Voetgangersbeweging de info hierover naar alle Vlaamse gemeenten.

Alle Vlaamse gemeenten zullen de bereikbaarheidsinformatie voor hun eigen gemeente in de databank 'Vlaanderen bereikbaar' rechtstreeks kunnen aanpassen.

Steunpunt Straten

Onlangs richtte de Voetgangersbeweging ook het 'Steunpunt Straten' op. Daarmee wil ze meer aandacht besteden aan de voetganger en aan de kennis om een doeltreffend voetgangersbeleid uit te bouwen. "Noch de mobiliteitsplannen, noch de ruimtelijke ordening gaan in op die dingen die de voetganger echt aanbelangen", aldus de Voetgangersbeweging. De organisatie wil haar kennis via het steunpunt uitbreiden en verspreiden naar leden, maar vooral ook naar de overheden. Het aspect netwerkvorming is daarbij heel belangrijk.

www.steunpuntstraten.be

Een voetgangervriendelijk mobiliteitsbeleid, 6 tips van de Voetgangersbeweging:

1. Benader het voetgangersbeleid uit verschillende sectoren: naast het aspect 'mobiliteit' ook het aspect 'ruimtelijke ordening', sociaal beleid, milieu, ... (voorbeeld: mobiliteitsdienst werkt looplijnen uit voor blinden, deze worden frequent onderbroken door terrassen, vergund door dienst Stedenbouw).
2. Overleg met gebruikers (ook senioren, kinderen, enz.) op maat van de gebruiker. Dat vergroot de betrokkenheid van bewoners met het openbaar domein.
3. Toets elk ontwerp op gebruikswaarde (functionaliteit van de voorzieningen).
4. Toets elk ontwerp op belevingswaarde (beeldkwaliteit/identificatie met omgeving).
5. Besteed voldoende aandacht aan handhaving, vooral in de bebouwde kom: snelheid, parkeren, netheid, onderhoud, ...
6. Ga bij het ontwerpen van woongebieden uit van de voetganger (wat niet betekent dat de auto geen plaats kan krijgen).